

Culoarea verde a fost de-a lungul istoriei sale atât un simbol al vieții, norocului și speranței, cât și al dezordinii, lăcomiei, otrăvei și al răului absolut. Pigmenții verzi - instabili din punct de vedere chimic - au fost mult timp greu de produs și chiar mai greu de fixat. Asadar nu este deloc surprinzător că verdele a fost asociat cu tot ceea ce este schimbător și trecător. Mult timp absent, ignorat sau respins, verdele a devenit astăzi sinonim cu misiunea de a salva planeta.

În spectrul vizibil culoarea verde se poziționează între albastru și galben, având lungimi de undă de 495-570 nanometri și fiind una dintre culorile additive primare în modelul de culoare RGB, alături de roșu și albastru — acestea sunt amestecate în diferite combinații pentru crearea celorlalte culori vizibile pe ecranele televizoarelor și calculatoarelor noastre. Verdele este considerat în prezent culoarea naturii în principal datorită pigmentului numit clorofilă care se găsește în plante și este esențial procesului de fotosinteză — drept urmare verdele este cea mai des întâlnită culoare în mediul înconjurător. Probabil de aceea a și fost desemnată culoarea anului de către Pantone în 2017.

Deși picturile rupestre nu includ urme de pigmenți verzi, popoarele neolitice din nordul Europei produceau vopsea verde din frunze de mesteacăn pentru a colora articolele vestimentare. În perioada Renașterii erau folosite în același scop printre altele și pătlagina, fructele de cătină, sucul de urzici, prazul, frasinul sau scoarța arinului — culoarea se estompa însă mult prea repede la contactul cu lumina sau apa. Verdele nu a fost de-a lungul istoriei sale o culoare ușor de obținut și de transformat în pigmenți pentru pictură sau decorarea obiectelor. De fapt, nuanțele de verde sunt celebre pentru faptul că sunt greu de obținut, dar și pentru că au fost și continuă să fie unele dintre cele mai toxice din istorie. În continuare vom prezenta povestea verdului și parcursul acestei culori de la a fi percepută drept una dintre cele mai periculoase, la una care astăzi reprezintă natura și lupta pentru salvarea mediului înconjurător.

Dacă în limba română cuvântul „verde” provine din latinescul „vireô, -ëre” care înseamnă „a înmuguri, a înflori, a înverzi”, termenul englezesc „green” provine de la verbul din engleza veche „growan”, care însemna „a crește”. Povestea acestei culori începe cu adevărat abia în Egiptul Antic, acolo unde verdele era simbolul regenerării și al renașterii dat fiind că Osiris - zeul egiptean al fertilității, al vieții și reîncarnării - era deseori portretizat având pielea verde. Pigmentul folosit în acest scop era extras din piatra de malachit, bogată în cupru, utilizată și la realizarea a numeroase bijuterii cu rolul de amulete protectoare. În Egiptul Antic verdele era echivalent cu protecția — o dovadă în acest sens este reprezentată de o cutie conținând pigment din malachit care a fost găsită în interiorul mormântului faraonului Tutankhamon. Pigmentul era folosit și la pictarea pereților mormintelor, însă era foarte costisitor iar culoarea nu era durabilă.

În Grecia Antică, verdele și albastrul erau uneori considerate a fi una și aceeași culoare. Aristotel a considerat că verdele era situat la jumătatea distanței dintre negru, care simboliza pământul și alb care simboliza apa. Cu toate acestea, verdele nu s-a numărat printre cele patru culori Clasice ale picturii grecești (roșu, galben, negru și alb) fiind rar întâlnit în arta greacă antică. Romanii, în schimb, aveau o apreciere mai mare pentru verde, care era considerat „culoarea lui Venus” — zeița frumuseții, a vegetației și a prosperității. În vederea obținerii acestei culori, romanii au venit cu soluția înmuierii plăcilor de cupru în vin — astfel se naștea pigmentul numit verdigris, o tentă de verde pe care o întâlnim și astăzi la monedele vechi. La jumătatea secolului I d.e.n. aflăm de la Plinius cel Bătrân despre importanța smaraldului în civilizația romană. Piatra prețioasă era una dintre cele mai căutate și se pare că împăratul Nero folosea un smarald concav pentru a putea privi luptele de gladiatori din arenă, piatra acționând asemănător cu ochelarii de soare moderni. Începând cu secolul al II-lea d.e.n. pigmentul a fost utilizat la crearea unor picturi, mozaicuri, fresce și chiar la colorarea sticlei. Mai târziu, nuanța va apărea în Evul Mediu în manuscrisele create de călugări și va fi preluată și folosită până în secolul al XIX-lea. În ciuda adevăratei proveniențe romane a pigmentului verdigris, cuvântul înseamnă de fapt „verde de Grecia” datorită unui joc al circumstanțelor. În Evul Mediu francezii și englezii reușeau să obțină numeroase obiecte de artă de origine greacă, acestea fiind deseori de culoare verde. Evul Mediu a mai adus și regula de a indica rangul social prin culori: în timp ce roșul era culoarea folosită de nobili și maroul de țărânie, verdele era folosit de mica nobilime, bancheri și comercianți. Pictura „Soții Arnolfini” (1434) a artistului flamand Jan van Eyck, considerată primul portret de negustori din istoria picturii, îl înfățișează

pe bogatul comerciant italian Giovanni Arnolfini împreună cu soția sa însărcinată, Jeanne Cenami, care poartă o rochie de un verde strălucitor ce simbolizează statutul și bogăția noii familii dar și speranța unei vieți noi. Din același motiv costumul Mona Lisei lui Leonardo da Vinci și băncile din Camera Comunelor (Marea Britanie) sunt verzi, pe când cele din Camera Lorzilor sunt roșii.

Începând cu secolul al XII-lea simbolistica acestei culori a dobândit și valențe care asociau această culoare cu speranța, promisiunea sau tinerețea. Până în perioada Renașterii timpurii au fost creați numeroși alți pigmenți din materiale naturale, care însă se estompau în timp. Un astfel de exemplu este cel oferit de pictorul Duccio di Buoninsegna (1255-1319) care descoperise că dacă picta chipurile peste un strat de verde, imaginile create aveau o nuanță mai realistă. Însă de-a lungul secolelor culorile folosite s-au estompat, iar fețele personajelor portretizate au dobândit o tentă bolnăvicioasă de verde. Renașterea a coincis cu un regres în percepția oamenilor asupra verdelui, care și-a pierdut popularitatea odată cu apariția și dezvoltarea protestantismului - o perioadă când personajele supranaturale sau malefice de tipul dragonilor și vrăjitoarelor erau pictate cu această culoare. În plus, să nu uităm că Shakespeare immortaliza gelozia în piesa de teatru „Othello” prin cuvintele „monstru cu ochii verzi”. În aceeași epocă cruciații au introdus simbolismul religios care asocia verdele cu Islamul — veșmintele profetului Mahomed erau deseori de culoare verde. Deoarece majoritatea pigmenților verzi nu erau de încredere, culoarea a devenit și un simbol pentru înșelătorie și dezamăgire - mesele destinate jocurilor de noroc dar și mesele de biliard au rămas până azi verzi. Simbolismul a supraviețuit până în 1869, atunci când dolarul a devenit și el verde ca metodă de a descuraja falsificarea dat fiind că bancnotele imprimate cu negru erau ușor de reprodus.

Evoluția verdelui este legată și de chimistul suedez Carl Wilhelm Scheele, care în 1775 a inventat un pigment intens realizat din substanța toxică numită arsenic. Noul pigment era numit „verdele lui Scheele” și a devenit extrem de popular până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, fiind folosit la colorarea materialelor textile, accesoriilor purtate de femei și a jucăriilor. Problemele de sănătate pe care le aducea noul pigment au fost prima dată observate la femeile care sufereau de greață, alergii sau amețeli. Jurnalele medicale conțineau rapoarte și despre copii care se îmbolnăveau după ce părinții le vopseau pereții camerelor cu verdele lui Scheele. În aceeași ordine de idei, anumiți istorici sunt de părere că pigmentul a provocat și moartea împăratului francez Napoleon Bonaparte în 1821. Ladies' Sanitary Association din Marea Britanie a obținut în cele din urmă interzicerea verdelui provenit din arsenic până la finalul secolului al XIX-lea. Însă aproximativ în aceeași perioadă și-a făcut apariția un pigment similar, toxic și el, numit „verde de Paris”. Noul pigment creat de doi chimisti din Bavaria a fost folosit de pictori impresioniști francezi precum Claude Monet, Paul Cézanne și Pierre-Auguste Renoir la redarea peisajelor verzi luxuriante. Anumiți istorici de artă cred că pigmentul ar fi cauzat diabetul lui Cézanne și orbirea lui Monet.

Cum se explică însă trecerea de la vrăjitoarele și dragonii colorați în verde la personajele foarte simpatice de tipul lui Yoda din seria „Războiul Stelelor” sau căpcăunul Shrek din seria omonimă? Totul a început de la percepția pe care o avem astăzi asupra verdelui ca simbol al binelui, dar și al luptei pentru salvarea mediului înconjurător. În 1969 artistul australiano-american Ron Cobb a creat simbolul ecologismului ca reacție la mișcările ecologiste ale anilor '60 — acesta a apărut pe data de 25 octombrie 1969 în publicația subversivă americană Los Angeles Free Press și ulterior a pătruns și în domeniul public. Simbolul a fost format prin preluarea literelor „e” și „o” cu care încep termenii „environment” (mediu) și „organism” din limba engleză și unirea acestora pentru crearea unei forme care seamănă cu litera grecească theta (Θ). Revista americană Look a încorporat apoi simbolul într-o imagine a unui steag verde în numărul lor din 21 aprilie 1970 și astfel a fost creat ceea ce poartă și astăzi numele de „steagul ecologismului”. Ecologismul a reușit să popularizeze pe scară largă simbolul theta și l-a asociat cu termenul grecesc „thanatos” (moarte) din cauza amenințării pe care o reprezintă oamenii la adresa propriei planete. În acest mod verdele a primit o nouă misiune care i-a permis încă din 1970 să își reabiliteze reputația negativă.